

پرورش جوجه گوشتی در مزارع کوچک (راهنمای کاربردی)

گردآورنده:

غلامرضا زابلی

(استادیار پژوهشکده دام‌های خاص، دانشگاه زابل)

سرشناسه	: زابلی، غلامرضا، ۱۳۵۷-
عنوان و نام پدیدآور	: پرورش جوجه گوشتی در مزارع کوچک: (راهنمای کاربردی)/گردآوری غلامرضا زابلی.
مشخصات نشر	: زابلی: دانشگاه زابلی، ۱۳۹۹.
مشخصات ظاهری	: ۱۳۳ ص: مصور (رنگی)، جدول.
شابک	: ۹۷۸-622-97883-3-2
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
یادداشت	: کتابنامه: ص. ۱۲۹-۱۳۳.
موضوع	: مرغ‌های گوشتی — اصلاح نژاد-
موضوع	: Broilers (Chickens) -- Breeding
موضوع	: جوجه‌ها -- اصلاح نژاد-Chickens -- Breeding
موضوع	: Chickens -- Breeding
موضوع	: Poultry farms- مزارع پرورش ماکیان-
شناسه افزوده	: دانشگاه زابلی
رده بندی کنگره	: ۷/۴۹۸SF- رده بندی دیویی: ۵۱۳/۶۳۶
شماره کتابشناسی ملی	: ۷۵۳۷۸۹۸
وضعیت رکورد	: فیبا
کد پیگیری	: ۷۵۲۶۶۳۲

پرورش جوجه گوشتی در مزارع کوچک (راهنمای کاربردی)

گردآورنده: غلامرضا زابلی

طراحی جلد: مهندس فاطمه قمری

نوبت چاپ: اول- ۱۳۹۹

مشخصات

شابک: ۲- ۳-۹۷۸۸۳-۶۲۲-۹۷۸.

نشر: دانشگاه زابلی

چاپ: نوروزی- گلستان- گرگان- خیابان شهید بهشتی- پاساژ رضا ۰۱۷۳۲۲۴۲۲۵۸

قیمت: ۱۲۰۰۰۰ تومان

تمام حقوق چاپ و نشر این اثر طبق قرارداد محفوظ است، هرگونه چاپ و تکثیر از محتویات این کتاب بدون اجازه کتبی ممنوع است، متخلفان به موجب قانون حمایت از حقوق مولفان، مصنفان و هنرمندان تحت پیگرد قانونی قرار می گیرند.

فهرست مطالب

پیشگفتار.....	۱۵
فصل اول: مزایای پرورش جوجه‌گوشی.....	۱۹
۱-۱ برگشت سریع سرمایه.....	۱۹
۲-۱ جایگاه ویژه گوشت مرغ در دامپزشکی و سفره ایرانی.....	۲۰
۳-۱ هضم و جذب آسان.....	۲۱
۴-۱ گوشت مرغ، گوشتی سالم.....	۲۲
۵-۱ ارزان بودن گوشت جوجه‌گوشی.....	۲۳
۶-۱ پرورش مرغ و محیط زیست.....	۲۳
۷-۱ سهولت پرورش و یادگیری این حرفه.....	۲۴
۸-۱ اشتغال‌زایی در مزارع کوچک پرورش جوجه‌گوشی.....	۲۴
فصل دوم: جایگاه و تجهیزات.....	۲۷
۱-۲ سرپناه.....	۲۷
۱-۱-۲ سرپناه موجود.....	۲۷
۱-۱-۲-۱ قابلیت مدیریت دمای جایگاه.....	۲۸
۲-۱-۱-۲ قابلیت شستشو کف و دیواره.....	۲۹
۳-۱-۱-۲ تأمین انرژی برق و آب.....	۳۰
۴-۱-۱-۲ تهویه.....	۳۰
۵-۱-۱-۲ حوضچه ضد عفونی.....	۳۰
۲-۱-۲ ساخت جایگاه اختصاصی.....	۳۱

۳۱	۱-۲-۱-۲ دریافت مجوز
۳۱	۲-۲-۱-۲ انتخاب زمین و محل احداث
۳۲	۳-۲-۱-۲ ظرفیت مزرعه
۳۳	۴-۲-۱-۲ قسمت‌های مختلف سالن پرورش
۳۳	۱-۴-۲-۱-۲ دیوار
۳۴	۲-۴-۲-۱-۲ کف سالن
۳۴	۳-۴-۲-۱-۲ سقف
۳۴	۴-۴-۲-۱-۲ درب و پنجره
۳۵	۵-۴-۲-۱-۲ انبار دان
۳۵	۲-۲ تجهیزات مرغداری
۳۵	۱-۲-۲ دانخوری
۳۶	۱-۱-۲-۲ دانخوری سطلی
۳۶	۲-۱-۲-۲ دانخوری تارانی
۳۷	۲-۲-۲ آبخوری
۳۹	۳-۲-۲ لوازم گرمایشی
۴۰	۴-۲-۲ سیستم تهویه
۴۱	۵-۲-۲ هواکش (فن)
۴۳	۶-۲-۲ سیستم خنک‌کننده پوشال و فن
۴۳	۷-۲-۲ تجهیزات روشنایی
۴۳	۸-۲-۲ دماسنج و رطوبت سنج
۴۴	۹-۲-۲ آسیاب و میکسر
۴۵	۱۰-۲-۲ سم‌پاش
۴۵	۱۱-۲-۲ شعله‌افکن
۴۷	فصل سوم: آماده‌سازی سالن بعد از دوره پرورش و قبل از ورود جوجه
۴۷	۱-۳ آماده‌سازی سالن بعد از دوره پرورش
۴۷	۱-۱-۳ تخلیه لوازم پرورش
۴۸	۲-۱-۳ تخلیه کود و شستشوی سالن
۵۰	۳-۱-۳ تعمیرات سالن

۵۰	۴-۱-۳ پاکسازی محوطه
۵۱	۵-۱-۳ پاشیدن و ضد عفونی سالن
۵۲	۶-۱-۳ شعله افکنی
۵۲	۲-۲ آماده سازی سالن قبل از ورود جوجه
۵۲	۱-۲-۳ نصب تجهیزات پرورش در سالن
۵۲	۲-۲-۳ بستر و پهن کردن آن
۵۳	۳-۲-۳ نکاتی درباره بستر
۵۴	۴-۲-۳ مواد مناسب برای بستر
۵۴	۵-۲-۳ ماسه بادی
۵۵	۶-۲-۳ گاز دادن سالن
۵۶	۳-۳ اقدامات ۴۸ ساعت قبل از ورود جوجه
۵۶	۱-۳-۳ محدود کردن سالن
۵۶	۲-۳-۳ سیستم گرمایش
۵۶	۳-۳-۳ تأمین رطوبت
۵۷	۴-۳-۳ تهیه آب شکر با آب لیمو یا پودر فریت
۵۷	۵-۳-۳ آبخوری و دانخوری در ده روز اول پرورش
۵۹	فصل چهارم: مدیریت پرورش و نگهداری
۵۹	۱-۴ مدیریت هفته اول پرورش
۵۹	۱-۱-۴ اقدامات هنگام ورود جوجه
۵۹	۱-۱-۴-۱ آب و خوراک
۶۱	۲-۱-۴-۱ پوشش بستر در روزهای اول
۶۲	۳-۱-۴-۱ گرمای سالن
۶۴	۴-۱-۴-۱ رطوبت سالن
۶۴	۵-۱-۴-۱ تخلیه جوجه ها
۶۵	۶-۱-۴-۱ نحوه رفتار با جوجه در ۱۰ ساعت اول
۶۵	۷-۱-۴-۱ اهمیت تغذیه سریع در روز اول
۶۶	۲-۴ کیفیت جوجه یک روزه
۶۸	۱-۲-۴ وزن

- ۶۸..... ۲-۲-۴ چابکی و چالاکی
- ۶۸..... ۳-۲-۴ ناف
- ۶۸..... ۴-۲-۴ چشم‌ها
- ۶۸..... ۵-۲-۴ پاها و چنگال‌ها
- ۶۸..... ۶-۲-۴ شکم
- ۶۹..... ۷-۲-۴ کرک‌ها
- ۶۹..... ۸-۲-۴ مقعد
- ۶۹..... ۹-۲-۴ تلفات
- ۶۹..... ۱۰-۲-۴ چک لیست کنترل کیفیت جوجه
- ۷۰..... ۱۱-۲-۴ حذف جوجه‌های ضعیف
- ۷۱..... ۳-۴ مدیریت دما و رطوبت در طول دوره پرورش
- ۷۱..... ۱-۳-۴ واکنش پرنده به گرمای زیاد
- ۷۱..... ۲-۳-۴ واکنش جوجه‌ها به سرما
- ۷۲..... ۳-۳-۴ رطوبت
- ۷۳..... ۴-۴ مدیریت نور
- ۷۳..... ۱-۴-۴ طول نوردهی
- ۷۳..... ۲-۴-۴ فواید الگوی روشنایی متناوب
- ۷۵..... ۳-۴-۴ شدت نور
- ۷۵..... ۴-۴-۴ رنگ نور
- ۷۵..... ۵-۴ مدیریت آب مصرفی
- ۷۸..... ۶-۴ مدیریت تهویه
- ۷۹..... ۱-۶-۴ تهویه چیست؟
- ۷۹..... ۲-۶-۴ وظایف تهویه
- ۷۹..... ۳-۶-۴ انواع تهویه
- ۷۹..... ۱-۳-۶-۴ طبیعی
- ۸۰..... ۲-۳-۶-۴ مصنوعی
- ۸۱..... ۳-۳-۶-۴ مقدار تهویه مورد نیاز
- ۸۱..... ۷-۴ ثبت رکوردها و آمارگیری روزانه

فصل پنجم: توجیه اقتصادی پرورش جوجه گوشتی در مزارع کوچک (آمار سال ۹۷)..... ۸۳

۱-۵ اهمیت فراگرفتن شیوه نگارش طرح توجیهی..... ۸۳

۲-۵ توجیه اقتصادی پرورش جوجه گوشتی به ظرفیت ۱۰۰۰ قطعه..... ۸۳

۱-۲-۵ برآورد مقدار و هزینه جایگاه پرورش ۱۰۰۰ قطعه جوجه گوشتی..... ۸۴

۲-۲-۵ هزینه تجهیزات پرورش ۱۰۰۰ قطعه جوجه..... ۸۵

۳-۲-۵ هزینه های مواد اولیه طرح (جاری)..... ۸۶

۴-۲-۵ تولید و درآمد سالیانه..... ۸۷

۵-۲-۵ میزان استهلاك طرح پرورشی..... ۸۸

۵-۲-۵ هزینه تعمیر و نگهداری..... ۸۸

۶-۲-۵ بررسی شاخص های مالی طرح..... ۸۹

فصل ششم: تغذیه جوجه گوشتی و مدیریت تنش گرمایی..... ۹۱

۱-۶ اهمیت تغذیه..... ۹۱

۲-۶ مواد شیمیایی تشکیل دهنده جیره..... ۹۱

۱-۲-۶ کربوهیدرات ها..... ۹۱

۲-۲-۶ پروتئین..... ۹۲

۳-۲-۶ مواد معدنی..... ۹۲

۴-۲-۶ لپید..... ۹۲

۵-۲-۶ آب..... ۹۲

۶-۲-۶ ویتامین ها..... ۹۳

۳-۶ منابع اصلی خوراک پرندگان گوشتی..... ۹۳

۱-۳-۶ منابع تأمین انرژی..... ۹۳

۱-۱-۳-۶ ذرت..... ۹۳

۲-۱-۳-۶ گندم..... ۹۴

۳-۱-۳-۶ چربی ها و روغن ها..... ۹۴

۴-۱-۳-۶ اهمیت مصرف چربی در جیره جوجه گوشتی..... ۹۴

۲-۳-۶ منابع تأمین پروتئین..... ۹۵

۱-۲-۳-۶ منابع گیاهی (سویا)..... ۹۵

۲-۲-۳-۶ منابع حیوانی..... ۹۶

پیشگفتار

امنیت غذایی یکی از مهمترین شاخص‌های توسعه و امنیت در هر کشور می‌باشد. همه ملت‌ها در تلاش‌اند، تا بتوانند در تولید غذا به خودکفایی برسند. تولید پروتئین که گران‌ترین بخش غذایی جامعه می‌باشد، اهمیت فراوانی دارد. گوشت پرندگان با داشتن مزیت‌های فراوان از جمله: ارزان بودن، هضم آسان، تولید آسان، ارزش غذایی بالا و همچنین ناچیز بودن شمار بیماری مشترک در مقایسه با نشخوارکنندگان، یکی از مهمترین منابع تأمین‌کننده پروتئین جامعه می‌باشد. مردم کشور ما قرن‌هاست که در کنار سایر فعالیت‌های کشاورزی به پرورش مرغ نیز می‌پرداخته‌اند. از طرفی سادگی پرورش مرغ این فعالیت را تبدیل به یکی از علاقمندی‌ها جهت تأمین منابع غذایی نموده است. اشاره کنیم که گوشت مرغ در سبد غذایی ایرانیان جایگاه مهمی دارد و چه بسا به عنوان غذایی ویژه برای کهنسالان، کودکان و همچنین گروه‌های آسیب‌پذیر به شمار می‌رود. آمارها نشان می‌دهد، که مصرف سرانه گوشت مرغ در کشور از مرز ۲۶ کیلوگرم گذشته و مرغ به اولین منبع تأمین‌کننده گوشت تبدیل گشته است. به طوری که وجود افزون بر ۲۳ هزار مزرعه مرغداری و همچنین ۴۵ میلیون قطعه پرورش مرغ در شرایط روستایی باعث شده که ۳۰ درصد گوشت کشور از این منبع تأمین گردد.

کارآفرینی و اشتغال‌زایی یکی از نیازهای کشورهایی با جمعیت جوان می‌باشد. امروزه بیکاری و ناتوانی دولت‌ها از ایجاد شغل، خود تبدیل به معضل گردیده است. کشور ما با داشتن جمعیتی جوان در این هرم سنی، نیز با پدیده بیکاری مواجه است. برنامه‌ریزی جهت ایجاد شغل دغدغه هر روزه بسیاری از تصمیم‌گیران توسعه است. پرورش طیور به عنوان یک حرفه زودبازده و

تولیدی که مهم‌ترین بخش غذایی جامعه را تأمین می‌کند؛ می‌تواند در ایجاد شغل به خدمت گرفته شود و از مزایای آن می‌توان به: سرمایه اندک، زودبازده بودن، بازار فروش خوب، ایجاد اشتغال و همچنین سادگی کار اشاره کرد. بیکاری در روستاها و حاشیه شهرها با توجه به جمعیتی که در این نواحی متمرکز است به صورت معنی‌داری بیشتر می‌باشد، که می‌توان با گسترش مزارع کوچک جوجه‌گوشنی و ایجاد شغل؛ همزمان به تولید گوشت، که گرانترین بخش غذای جامعه است اهتمام ورزید (گوشت مرغ در مقایسه با سایر گوشت‌ها ارزانترین است). با مدیریت و راهنمایی صحیح و استفاده از امکانات محلی موجود و نیروی کار خانواده می‌توان مزارع کوچک را در روستاها گسترش داد.

کشور ما و به تبع آن بسیاری از کشورهای خاورمیانه با مشکلات عدیده خشکسالی و کاهش ریزش‌های جوی و از طرفی پایین رفتن سطح آب‌های زیرزمینی مواجه هستند. ضروری به نظر می‌رسد، که رویکرد تصمیم‌سازان باید به سوی تولیدات و کارآفرینی‌هایی بر پایه حداقل استفاده از آب استوار گردد. برای تولید هر کیلوگرم گوشت مرغ و گاو به ترتیب ۴۰۰۰ و ۱۵۰۰۰ لیتر آب نیاز است. به عبارت ساده‌تر، در تولید گوشت مرغ چیزی حدود ۳/۵ برابر کمتر آب مصرف می‌شود. در نتیجه در سرزمین بحران‌زده ما پاسداشت آب باید به عنوان سیاست اصلی لحاظ گردد. در این راستا پرورش مرغ و تأمین نیاز پروتئینی جامعه از این منبع باعث صرفه‌جویی در آب می‌شود.

اشتغال‌زایی و تولید درآمد برای دهک‌های پایین جامعه مانند روستاییان دغدغه متخصصین توسعه است. با تولیدی نگه داشتن این جوامع و کمک به اقتصاد آنها ضمن نقش‌آفرینی در تولید و اشتغال، می‌توان از مهاجرت آنها به حومه شهرها و درگیر شدن این جمعیت با ناهنجاری‌ها، نیز ممانعت کرد و آنها را درگیر فعالیت‌های سودآور نمود. توسعه مزارع کوچک پرورش جوجه‌گوشنی در این مناطق یکی از راهکارها، جهت دستیابی به اهداف فوق می‌باشد. این شیوه در بسیاری از کشورهای دارای جمعیت روستایی و حاشیه‌نشین از جمله برزیل و هندوستان عملیاتی گردیده و از مزایای آن اشتغال‌زایی، تولید گوشت و بهبود اقتصاد خانواده می‌باشد.

مطابق بررسی‌های نگارندگان در بین پرورش‌دهنده و علاقمندان به این رشته شغلی، نبود دانش فنی و پایین بودن اطلاعات منجر به ضررهای اقتصادی در بین آنها شده به طوریکه بسیاری از آنها به ترک شغل اقدام نموده‌اند. در نتیجه تصمیم بر این شد که کتابی به زبان ساده و کاربردی که حاوی

مفاهیم اصلی پرورش باشد، فراهم آوریم. تا ضمن افزایش آگاهی آنها، سهمی در توسعه دانایی در سرزمین اهورایی مان نیز داشته باشیم.

همچنین این کتاب برای تمامی مرغداران مرغ گوشتی به ویژه مزارع کوچک و دانشجویان دوره کارشناسی، می تواند مفید و قابل فهم باشد.

دانایی همراهمان

غلامرضا زابلی

reza.zaboli@uoaz.ac.ir